

Pántzél Pálnak (1755–1831), a Kolozsvár melletti Kendilóna református lelkipásztorának nyelvtudományi munkája második díjat nyert az 1804-ben meghirdetett Kultsár–Prónay-féle pályázaton, és két évvel később nyomtatásban is megjelent Pesten, *A' magyar nyelvnek állapotjáról, kimiveltethetése módjairól, eszközeiről* címmel. Pántzél ezenkívül egy földrajzi és csillagászati témájú tankönyvet is írt, amelyet előbb 1801-ben, majd 1820-ban adtak ki Kolozsvárott. Tudományos munkásságának feltárását nehezítette, hogy életrajzáról szinte semmit sem tudott a kutatás. Pántzél azonban egy, a szakirodalom számára ismeretlen önéletírást is hagyott maga után. Jelen kötet célja, hogy szövegkritikai és magyarázó jegyzetekkel adja közre e kéziratot. A kísérőtanulmány Pántzél Pál életpályájának rekonstruálásához, a felmerülő írásantropológiai és íráshasználati, társadalom- és egyháztörténeti, oktatás-, peregrináció- és művelődéstörténeti kérdések megválaszolásához több kontrollforrást is bevon. E szövegek közül a legfontosabbat ugyancsak közzétesszük: a szintén református lelkész édesapa, Pántzél István (1711–1774) 19. századi másolatban fennmaradt önéletírását, amely fia kéziratával együtt őrződött meg. Függelékben szintén kiadjuk a már Pántzél Pál életében nyomtatásban megjelent, fent említett két könyvet. A további kutatás számára ugyanis szükségesnek látszik, hogy e munkák immár az egész életpálya, illetve a 18–19. század fordulójának öszszetett tudományszemléleti kontextusában legyenek elhelyezhetőek.

